

วิจารณ์หนังสือ : Book Reviews

อัฐสุตรา*

The Eight Trigrams

ผู้เขียน: วินทร์ เลียววาริณ

Author: Win Lyovarin

พระครูปลัดธรรป โชติวิโส (วงศ์ษา)

Phrakhrupalad Thanrob Jotivamsa (Wongsa)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahschulalongkornrajavidyalaya, Chiang Mai Campus, Thailand

E-mail: resurrection2566@gmail.com

บทคัดย่อ

บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง อัฐสุตรา เป็นนวนิยายวิทยาศาสตร์อิงประวัติศาสตร์ที่อธิบายแนวคิดทางปรัชญา ผ่านบทสนทนาของตัวละคร ซึ่งพบแนวคิดเชิงปรัชญาในเรื่องอยู่ 2 กลุ่ม คือ แนวคิดเชิงพุทธปรัชญาและแนวคิดเชิงปรัชญาเต๋า จัดอยู่ในขอบเขตแนวคิดเชิงปรัชญาย่อย 4 สาขา ได้แก่ อกิปรัชญา จริยศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ และญาณวิทยา ทั้งนี้ยังมีความพยายามเชื่อมโยงหลักธรรม อิทปปัจจยตาและปฏิจจสมุปบาท สะท้อนแนวคิดเรื่อง สังสารวัฏ กฎแห่งกรรม และแนวคิดเรื่องเจตจำนงเสรี ขณะเดียวกันเนื้อหาเชิงปรัชญาและวิทยาศาสตร์ในหนังสือเรื่องนี้ ปรากฏฐานะคู่ตรงข้าม โดยวิทยาศาสตร์อยู่ในรูปของระบบความคิด สิ่งประดิษฐ์สนองตัณหาหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้านมืดของมนุษย์ ขณะที่ปรัชญาปรากฏในรูปของระบบความคิดที่ให้ความหวัง ทางแก้ปัญหา หรือพฤติกรรมของตัวละคร ยังผลให้มุ่งเน้นไปที่การเตือนใจหรือสั่งสอนมนุษย์ ราวกับเป็นนิทานสอนใจที่กำลังชักจูงให้ผู้อ่านทำความดี เว้นจากความชั่วร้ายและหันกลับมาสำรวจโลกภายในของตนเอง ผ่านกลวิธีการนำเสนอ นำไปสู่การอภิปรายปัญหาเรื่องความทุกข์ตามทัศนะพุทธปรัชญา ทั้งเรียกร้องให้ผู้อ่านหันมาดำเนินชีวิตอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติตามทัศนะปรัชญาเต๋า และวิทยาศาสตร์ ในเชิงประนีประนอม หนังสือเรื่อง อัฐสุตรา จึงจัดเป็นงานกลุ่มหนึ่ง

*ได้รับบทความ: 10 มกราคม 2566; แก้ไขบทความ: 15 มีนาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 30 เมษายน 2566

Received: January 10, 2023; Revised: March 15, 2023; Accepted: April 30, 2023

ที่ทำให้แนวคิดเชิงปรัชญาแบ่งบาน ทั้งยังสื่อว่าปรัชญาศาสนาและวิทยาศาสตร์สามารถอยู่ร่วมกันได้ วิทยาศาสตร์ทำให้ผู้อ่านมีจินตนาการ มีพลังทางปัญญา และไม่ยอมแพ้ต่อความเป็นไปไม่ได้ทั้งปวง ขณะที่ปรัชญาช่วยทำให้รู้สึกถ่อมตน สอนให้เข้าใจธรรมชาติ มองโลกตามความเป็นจริง

คำสำคัญ: อิทัปปัจจยตา; ปฏิจัสมุปบาท; ความทุกข์

Abstract

This book reviews the historical science fiction novel *Atthasutra* clarifies groups of philosophical concepts in the conversations of the characters of the text: Buddhist philosophical theories and Taoist philosophical theories in the limits of philosophical idea in 4 parts: Metaphysics, Ethics, Esthetics, and Epistemology. It also attempts to combine the principles of *Idappachayatā* and *Paṭiccasamuppāda* by reflecting on the concepts of *Samsāra*, the law of karma, and the belief in free will. At the same time, the philosophical and scientific contents appear as opposite pair, with science taking the form of a thought system, pleasant artifacts, or things related to the dark side of human behavior. While philosophy appears form of thought systems as hope for problem-solving or character behavior, the emphasis is on warning or instructing people. As if it were a moral tale, asking the reader to do good, ignore evil, to explore the soul within, leading to a discussion of the problem of suffering according to Buddhist philosophy and encouraging the reader to live in harmony with nature according to the philosophical and scientific view of Taoism. *Atthasuta's* book is declared a group of works that bring to bear philosophical concepts. It also conveys that philosophy, religion, and science can coexist. Science gives readers imagination, intellectual power, and refusal to bow to all impossibilities, while philosophy helps them to feel humble. It teaches them to understand nature and have a realistic of the world.

Keywords: *Idappachayatā*; *Paṭiccasamuppāda*; Suffering

1. บทนำ

หนังสือเรื่อง *อัฐสุตรา* (The Eight Trigrams) ผลงานประพันธ์ของวินทร์ เลียววาริณ นักเขียนรางวัลซีไรต์ (S.E.A. Write) เป็นนิยายวิทยาศาสตร์อิงประวัติศาสตร์ เนื้อหาว่าด้วยแนวคิดเชิงปรัชญาผสมผสาน

ปรัชญาคณิตศาสตร์ ปรัชญาวิทยาศาสตร์ ปรัชญาเต๋า พุทธปรัชญา หลักธรรมของศาสนาเซน และ ศาสตร์เกี่ยวกับภูมิปัญญาจีนโบราณ เช่น อี้จิง ไท่จี้ตู่ หยิน หยาง ไตรลักษณ์ (trigrams) อัฐลักษณ์ (Octagram) โยงเข้ากับ ทฤษฎีสตริง (String theory) แถบโมเบียส (Möbius strip) รวมทั้งเกร็ดความรู้ด้านควินตัม ฟิสิกส์ (Quantum Physics) โดยมีการอธิบายแนวคิดจักรวาลวิทยา เกี่ยวกับพหุภพ (Multiverse) จักรวาลคู่ขนาน (Parallel Universes) ไว้อย่างน่าสนใจ ผ่านบทสนทนาจากตัวเอกในเรื่อง ทำให้เรื่องยากๆ เข้าใจได้ง่ายขึ้น อาจบอกได้ว่า อัฐสุตรา เป็นนิยายวิทยาศาสตร์ที่อธิบายอภิปรัชญา (Metaphysics) ได้อย่างกลมกล่อมและน่าสนใจ

แนวคิดการเดินทางข้ามมิติทั้งแบบอาศัยยานเวลา (Time machine) ผ่านรูหนอน (Worm hole) ผ่านประตูดวงดาว (Star Gate) ผ่านสนามแม่เหล็กที่ปั่นป่วนรุนแรง ฯลฯ เมื่อประกอบกับทฤษฎีเกี่ยวกับจักรวาลของนักวิทยาศาสตร์เช่น ทฤษฎีสัมพัทธภาพ (Relativity theory) ทฤษฎีควอนตัม (Quantum mechanics) ทฤษฎีสตริง (String theory) ฯลฯ การเดินทางไปกับเวลา (Time travel) สู่อดีตหรืออนาคต เป็นแนวเรื่องประเภทหนึ่งที่มีความสนใจในหมู่นักเขียนและนักอ่านมาเป็นเวลานาน (ชัยวัฒน์ คุประตกุล, 2524, หน้า 105) ทำให้นิยายวิทยาศาสตร์ก้าวเข้าไปในพื้นที่ของความคิดทางศาสนาและ อภิปรัชญา เพราะวัตถุดิบทั้ง 2 ประการดังกล่าวทำให้ผู้เขียนมีช่องทางในการจินตนาการถึงจุดกำเนิด จุดสิ้นสุด สภาวะ และการเปลี่ยนแปลงจักรวาลได้อย่างอิสระ

หากได้ชมภาพยนตร์เรื่อง Tenet ผลงานกำกับของคริสโตเฟอร์ โนแลน (Christopher Nolan) แล้วเข้าใจในทฤษฎีที่น่าสนใจ ก็จะคุ้นกับเนื้อเรื่องในหนังสือ อัฐสุตรา ซึ่งความจริงหลายท่อนของเรื่อง อัฐสุตรานั้นก็ใช้องค์ประกอบเดียวกับที่ คริสโตเฟอร์ โนแลน ใช้ในภาพยนตร์หลายเรื่อง เช่น แนวคิดเรื่องลูกบาศก์ Hypercube: สี่มิติ (Tesseract) ที่ใช้ในเรื่อง Interstellar และ ภาพยนตร์ของค่ายมาเวล (Marvel Cinematic Universe) หรือแนวคิดที่ต่อยอดมาเป็นลูกบาศก์แปดมิติ (Octeract) ที่ไปใช้ในภาพยนตร์เรื่อง Inception เป็นต้น อีกทั้งยังมีการตีความหรือการพยายามอธิบายภายในเนื้อเรื่องให้เป็นภาษาและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ คล้ายกับงานเขียนของ แดน บราว (Dan Brown) ในหนังสือ หรือ ภาพยนตร์เรื่อง The Da Vinci Code ทั้งนี้การได้อ่านหนังสือเรื่องประวัติย่อของกาลเวลา (A Brief History Of Time) ผลงานของ สตีเฟน ฮอว์กิง (Stephen Hawking) หรือหนังสือเรื่อง ทอถักจักรวาล (The fabric of the cosmos) ของ ไบรอัน กรีน (Brian Greene) มาก่อนบ้าง จะมีส่วนทำให้เข้าใจเรื่องราวและการอธิบายใน อัฐสุตรา ได้ไม่ยาก

แม้หนังสือเรื่อง อัฐสุตรา จะเป็นนิยายวิทยาศาสตร์ (sci-fi) แต่สอดแทรกแนวคิดภูมิปัญญากรีกโบราณผสมผสานกับปรัชญาจีน ตลอดจนพุทธปรัชญา โดยมีความพยายามเชื่อมโยงหลักธรรมที่สำคัญเกี่ยวกับ ความเป็นสาเหตุและผล (Cause and Effect) อิทัปปัจจยตาหรือปฏิจจสมุปบาท ที่สะท้อนแนวคิดบงการนิยม (Determinatism) แนวคิดเรื่อง สังสารวัฏ กฎแห่งกรรม และ แนวคิดเรื่องเจตจำนงเสรี (Free

Will) อย่างลงตัว ซึ่งเป็นการใช้แนวคิดเชิงปรัชญาสอดแทรกไปกับเรื่องเล่า โยงไปหาแง่คิดเตือนใจให้ทำความดี เว้นจากความชั่วร้ายและหันกลับมาสำรวจด้านสว่างภายในจิตใจของตนเอง

2. โครงสร้างหนังสือ

อัฐสูตร (The Eight Trigrams) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการไขความลับของรหัสอัฐลักษณ์ (Octagram) ก็คือยันต์เปี้ยวของจีน โดยคำว่า อัฐ แปลว่า 8 และ สูตร (sutra) ก็คือ พระสูตร นวนิยายเรื่องนี้นำเสนอในรูปแบบนวนิยายวิทยาศาสตร์อิงประวัติศาสตร์หักมุมจบ การดำเนินเรื่องจะเป็นการไขรหัสลับเลข 8 ที่ว่านี้ ซึ่งจะมีกลิ่นอายคล้ายๆกับภาพยนตร์เรื่อง Tenet ของ คริสโตเฟอร์ โนแลน (Christopher Nolan) ที่ต้องแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่สามที่จะเปลี่ยนแปลงมนุษยชาติ

เนื้อเรื่องโดยย่อ เรื่องเริ่มด้วยการพบในถ้ำร้างกลางทะเลทรายในเมืองจีน ชุมพสุสถานของกษัตริย์จีนโบราณโดย นักสำรวจ นักโบราณคดี กลุ่มหนึ่ง โดยเงื่อนไขมีเวลาเพียง 48 ชั่วโมงก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่สามกษัตริย์จีนพระองค์นี้ คือ ผู้ให้กำเนิดศาสตร์อิจิงโบราณ ซึ่งเป็นรากเหง้าของวิถีชีวิตตะวันออก แต่สิ่งที่นักสำรวจกลุ่มนี้ค้นพบคือ มีสิ่งของหลายอย่างในสุสานนั่นคือประดิษฐกรรมที่ไม่น่าจะมีอยู่ในยุคนั้น เกิดข้อถกเถียงและตีความว่าอาจเป็นเรื่องของการเดินทางข้ามเวลา หรืออาจเป็นผลงานของสิ่งทรงภูมิปัญญาจากต่างดาว ความหวังเดียวของพวกเขาในการไขความลับนี้ คือ ชายหนุ่มนักคณิตศาสตร์อัจฉริยะที่มองทุกสิ่งรอบตัวเป็นตัวเลข โดยมีเวลา 48 ชั่วโมงในการไขความลับ การเล่าเรื่องของนวนิยายเรื่องนี้ก็จะเล่าปัจจุบัน สลับกับการคิดย้อนอดีต (Flashback) ของชายหนุ่ม ว่าเขามีชีวิตเป็นมาอย่างไร เจอกับอะไรมาบ้าง ชอบและเก่งคณิตศาสตร์ ได้อย่างไร

3. เนื้อหาโดยย่อ

นวนิยายวิทยาศาสตร์เรื่องนี้เป็นการผนวกของแนวคิดจักรวาลวิทยา ฟิสิกส์ ปรัชญา อภิปรัชญา ประวัติศาสตร์ ในส่วนฟิสิกส์เน้นเรื่องทฤษฎีสตริง และ ซูเปอร์สตริง ซึ่งยังเป็นของใหม่ในวงการฟิสิกส์ ในส่วนของปรัชญาเน้นศาสตร์อิจิง ซึ่งเป็นรากฐานแนวคิดจีนและปรัชญาเต๋า ผู้เขียน ได้เขียนชี้แจงไว้ในคำนำหนังสือว่า ความสนใจในปรัชญาได้นำก้าวไปสู่ความสนใจในปรัชญาสายอื่นๆ ที่มีความใกล้เคียงกับพุทธปรัชญา อาทิ ปรัชญาเต๋า (วินทร์ เลียววาริณ, 2553, หน้า 9)

ด้วยเหตุนี้จึงใช้เครื่องมือ คือกลวิธีและประเภทของงานเขียนไปอย่างมีความหมาย มิใช่เพื่อความตื่นต้นหรือความแปลกใหม่อย่างเดียว ดังนั้น ย่อมต้องมีนัย หรือสาร บางประการแฝงอยู่ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลัง ความสนใจในการใช้แนวคิดเชิงปรัชญาสอดแทรกไปกับเรื่องเล่าประเภทนิยายวิทยาศาสตร์ จึงนับว่ามีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจ มุมมองความคิดของ ผู้เขียน ที่มีต่อวิทยาศาสตร์และปรัชญา

ด้านแนวคิดเชิงปรัชญา พบแนวคิดเชิงปรัชญาในอรรถสูตร 2 กลุ่ม คือ แนวคิดเชิงพุทธปรัชญาและแนวคิดเชิงปรัชญาเต๋า สำหรับแนวคิดเชิงปรัชญาอื่นๆ เมื่อวิเคราะห์อย่างละเอียดพบว่า เนื้อหาของปรัชญาดังกล่าวซ้อนทับกับแนวคิดเชิงพุทธปรัชญาและปรัชญาเต๋า จึงผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดเชิงพุทธปรัชญาและแนวคิดเชิงปรัชญาเต๋า โดยจัดอยู่ในขอบเขตแนวคิดเชิงปรัชญาย่อย 4 สาขา ได้แก่ อภิปรัชญา จริยศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ และญาณวิทยา

แนวคิดเชิงพุทธปรัชญา จากการศึกษาพบแนวคิดเชิงพุทธปรัชญา แบ่งเป็น 1) อภิปรัชญา 2) จริยศาสตร์ 3) สุนทรียศาสตร์ และ 4) ญาณวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดอภิปรัชญาที่แสดงทัศนะเชิงพุทธปรัชญา ซึ่งอาศัยประเด็นการเดินทางข้ามมิติ ทฤษฎีใหม่ๆ ประกอบกับความเป็นไปได้ทางฟิสิกส์ ในเรื่อง ที่ว่าง - เวลา (Space - Time) และจินตนาการในนิยายวิทยาศาสตร์ เป็นช่องทางในการสื่อสารแนวคิดอภิปรัชญาไปยังผู้อ่าน ซึ่งผู้เขียนนำแนวคิดอภิปรัชญาแบบพุทธมาสอดแทรกในแง่มุมที่มีได้คาดคั้นเอาคำตอบถึงกำเนิดหรือโครงสร้างของจักรวาล ทว่าเป็นนิยายวิทยาศาสตร์ที่ทดลองเล่นสนุกกับแนวคิดและจินตนาการแปลกใหม่ อันเป็นผลจากการสืบค้นข้อมูลอย่างหนักหน่วงทั้งทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ แนวคิดจักรวาลวิทยาทางศาสนา ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ฯลฯ ผสมกับแนวคิดที่มีต่อโลก สังคม และต่อมนุษย์ด้วยกันเอง แนวโน้มของแนวคิดในนิยายวิทยาศาสตร์กลุ่มนี้ คือ การชี้ให้เห็นว่าสภาพที่แท้จริงของจักรวาลมิได้แตกต่างไปจากสภาพแท้จริงของมนุษย์และธรรมชาติของจักรวาลแท้จริงเกี่ยวพันกับธรรมชาติของมนุษย์อย่างใกล้ชิด เมื่อใดก็ตามที่มนุษย์เข้าใจความเป็นไปของจักรวาล ย่อมเข้าใจความทุกข์ของตนเอง พบแนวคิดอภิปรัชญาที่กล่าวถึงประเด็นสำคัญ 2 ประเด็น ได้แก่ ธรรมชาติของโลกและธรรมชาติของมนุษย์

1. ธรรมชาติของโลก ได้แก่ แนวคิดที่ว่าด้วยความเป็นจริงเกี่ยวกับโลกและจักรวาลโดยเฉพาะประเด็นเรื่องธาตุแท้ จุดกำเนิด โครงสร้าง และความเปลี่ยนแปลงอันเป็นธรรมชาติของโลกและจักรวาล โดยแบ่งออกเป็น 2 แนวคิดย่อยๆ คือ แนวคิดทางรังสรรค์วิทยา และแนวคิดทางจักรวาลวิทยา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 รังสรรค์วิทยา (Constructivism) หมายถึง แนวคิดที่ว่าด้วยการกำเนิดของสรรพสิ่งในจักรวาลแนวคิดนี้ไม่เพียงกล่าวถึงจุดกำเนิดของมนุษย์ โลก และจักรวาล แต่ยังคาบเกี่ยวกับปัญหาเรื่องพระเจ้าสร้างอีกด้วย โดยปกติพุทธปรัชญาถือว่าการแสวงหาคำตอบในเรื่องนี้อาจทำให้เกิดความยึดมั่นถือมั่นในอัตตา ซึ่งขัดกับหลักอนัตตาของทางพุทธศาสนา เพราะการหาคำตอบของการกำเนิด เท่ากับยอมรับว่าโลกมีมูลการณ์ คือ มีตัวการเป็นต้นเค้าที่สุดของสรรพสิ่ง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2552, หน้า 85) อย่างไรก็ตาม นิยายเรื่อง อรรถสูตรนำเสนอแนวคิดที่สัมพันธ์กับกำเนิดของจักรวาล เนื้อหาเป็นการจินตนาการให้ตัวละครเอกสามารถเดินทางข้ามเวลาด้วยวิธีการพิเศษ เช่น เดินทางผ่านเครื่องข้ามมิติที่มีอำนาจพิเศษ เป็นต้น ทำให้ตัวละครได้พบเห็นสภาพที่แท้จริงของจักรวาลและย้อนกลับมาพิจารณาชีวิตของตนเอง กระทั่งสามารถพ้นจากความทุกข์ที่มีอยู่ได้

แนวคิดทางรังสรรค์วิทยา อัฐฐสูตรา นำเสนอแนวคิดว่าด้วยการกำเนิดของจักรวาลในลักษณะเดียวกัน คือ ชี้ว่าจักรวาลนั้นไร้จุดกำเนิด ทั้งนี้เพราะจุดกำเนิดและจุดสิ้นสุดของจักรวาลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเปลี่ยนแปลงแห่งเหตุปัจจัยสืบเนื่อง อันสื่อว่าสภาพที่แท้แห่งจักรวาลและสรรพสิ่งในจักรวาล คือ ความเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหว ไม่เที่ยงแท้ ไร้ตัวตนและปราศจากแก่นสารให้ยึดถือ แนวคิดดังกล่าว มิได้คาดคั้นเอาบทสรุปเกี่ยวกับพระผู้สร้าง จุดกำเนิดจักรวาลหรือชี้ให้เห็นต้นเค้าที่สุดของสรรพสิ่ง แต่ทว่า มุ่งแสดงให้เห็นความจริงของจักรวาล 2 ประการ (1) ประการแรก คือ การชี้ว่าจักรวาลแต่ละจักรวาล ซึ่งเป็นส่วนย่อยของ มหาจักรวาล มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันตามหลักอิทัปปัจจยตา หากเกิดการเปลี่ยนแปลง ในจักรวาลหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังระบบจักรวาลอื่นๆ และ (2) ประการที่สอง คือ การแสดง ธรรมชาติของจักรวาลซึ่งอยู่ใต้กฎไตรลักษณ์ โดยนำเสนอแนวคิดว่า เมื่อจักรวาลหนึ่งสูญสิ้น ความสูญสิ้น ของจักรวาลหนึ่งจะเป็นปัจจัยให้เกิดจักรวาลอีกจักรวาลหนึ่ง จักรวาลเกิดขึ้นและดับลงอย่างต่อเนื่องไม่มี ที่สิ้นสุด ดังนั้น ความเปลี่ยนแปลง ไม่เที่ยงแท้ และไร้ตัวตน อนัตตา จึงเป็นสภาพที่แท้ของจักรวาล นำไป สู่บทสรุปว่า จักรวาลไม่มีจุดกำเนิดหรือจุดจบที่แน่นอน มีแต่การเกิดขึ้นและสูญสลายไปด้วยเหตุปัจจัย เป็นวัฏจักรต่อเนื่องกันไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด แนวคิดเกี่ยวกับความจริงของจักรวาลทั้ง 2 ประการดังกล่าว เป็นการตอกย้ำแนวคิดพุทธปรัชญาที่มองเห็นความเป็นไปของสิ่งทั้งหลายภายใต้กฎไตรลักษณ์และอิทัปปัจจยตา มุ่งให้ผู้อ่านตระหนักว่า ความไม่รู้ไม่เข้าใจในกฎเกณฑ์ธรรมชาตินำไปสู่การสัมพันธ์ตนกับจักรวาล อย่างผิดๆ ความเห็นผิดนี้เป็นต้นตอแห่งทุกข์ของมนุษย์ กล่าวคือ มนุษย์แต่ละคนจะสุขหรือทุกข์ขึ้นอยู่กับว่า เขามองโลกและสัมพันธ์ตนกับโลกอย่างไร หากสามารถเข้าใจโลกภายนอกได้ ย่อมสามารถเข้าใจโลกภายใน ได้ดุจเดียวกัน ทั้งนี้เพราะธรรมชาติแห่งโลกภายนอกมิได้แตกต่างจากโลกภายใน คือการตกอยู่ภายใต้วัฏวน แห่งทุกข์ ความไม่เที่ยง และความไร้ตัวตนเสมอเหมือนกัน หากรู้เท่าทันธรรมดาของโลกดังกล่าวย่อมทำให้ สามารถดับทุกข์ได้

1.2 จักรวาลวิทยา เนื้อหาส่วนหนึ่งเป็นประเด็นคำถามทางอภิปรัชญาที่พระพุทธเจ้าทรงให้ คำอธิบาย เนื่องจากมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับปัญหาเรื่องความทุกข์ ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับจักรวาล วิทยา โดยชี้ให้เห็นว่า โครงสร้างของจักรวาลมีลักษณะเป็นเครือข่ายเหตุปัจจัยประกอบด้วยจักรวาลเป็น จำนวนมาก สัมพันธ์กันด้วยเหตุปัจจัย จักรวาลบางจักรวาลทับซ้อนกันอยู่ในมิติต่างๆ แต่ผัสสะของมนุษย์ ที่มีอยู่อย่างจำกัดจึงไม่อาจมองเห็นโครงสร้างทั้งหมดได้ ทั้งนี้จักรวาลมิได้อยู่นิ่งเฉย แต่เปลี่ยนแปลง เคลื่อนไหวด้วยเหตุปัจจัยตลอดเวลา สิ่งที่มีมนุษย์มองเห็นจึงเป็นเพียงฉากหนึ่งในฉากนับล้านๆ ฉากที่อาจ เป็นไปได้ ทุกครั้งที่ปัจจัยหนึ่งเปลี่ยนจะทำให้ฉากแต่ละฉากเปลี่ยนแปลงผดพิ้นไป ทศณะดังกล่าวมุ่งให้ ผู้อ่านเข้าใจธรรมชาติของจักรวาล โดยชี้ให้เห็นว่าโลกที่มนุษย์ประสบอยู่เป็น โลกที่มนุษย์ปรุงแต่งขึ้น มิใช่ โลกที่แท้จริง ทว่ามนุษย์มองไม่เห็นหรือบางทีเลือกจะไม่เห็น จึงเข้าไปเกี่ยวข้องและจัดการกับสิ่งทั้งหลาย ด้วยตัณหา ยังผลให้เกิดความเสื่อมและความทุกข์ตามมา

อย่างไรก็ตามเป็นที่ทราบกันดีว่า ปัญหาทางอภิปรัชญาโดยมากเป็นคำถามอจินไตยที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงตอบ ทั้งนี้ โดยยกคำสอนในจุฬามาลงโกยวาทสูตรมาสนับสนุน เนื้อหาของพระสูตรนี้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่มีผู้ถามพระพุทธเจ้าถึงปัญหาหลายข้อ เช่น โลกเที่ยงหรือไม่เที่ยง โลกมีที่สิ้นสุดหรือไม่มีที่สิ้นสุด ชีวะเป็นสิ่งเดียวกับร่างกายหรือเป็นคนละสิ่ง มนุษย์และสัตว์ตายแล้วมีอยู่หรือไม่อยู่ หรือว่ามีอยู่ก็มี ไม่มีอยู่ก็มี หรือว่ามีอยู่ก็ใช่ ไม่มีอยู่ก็ใช่ เป็นต้น (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 13 ข้อ 151-152, หน้า 117-122) การที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงตอบคำถามเหล่านี้ ทำให้เกิดตีความหลายกระแส นักคิดฝ่ายพุทธเถรวาทตีความว่า เหตุที่ไม่ทรงตอบเพราะคำถามดังกล่าวไม่ช่วยให้มนุษย์พ้นทุกข์ ขณะที่นักคิดฝ่ายมหายานตีความว่า เหตุที่ไม่ทรงตอบเพราะคำตอบนั้นอาจลึกซึ้งเกินกว่าที่มนุษย์ทั่วไปจะเข้าใจได้ อย่างไรก็ตาม (วิทย์ วิศทเวทย์, 2553, หน้า 4) กล่าวถึงประเด็นนี้ไว้ว่า แท้จริงแล้วพระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับปัญหาอภิปรัชญาเช่นกัน เพราะนอกเหนือจากปัญหาอจินไตยดังกล่าว อภิปรัชยายังถกเถียงถึงปัญหาอื่นๆ ซึ่งเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับปัญหาเรื่องความทุกข์ อันเป็นประเด็นที่พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับสภาพแท้จริงอันเป็นแก่นแท้ของมนุษย์และของโลกภายนอก ปัญหาเกี่ยวกับเจตจำนงเสรีของมนุษย์ เป็นต้น ดังนั้น หากกล่าวว่าศาสนาพุทธไม่สนใจอภิปรัชญาเลยนั้นคงไม่ถูกต้องเสียทีเดียว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะตีความอภิปรัชญาว่าอย่างไร ในเมื่อโครงสร้างของจักรวาลที่มีคุณสมบัติของความเปลี่ยนแปลงและความหลากหลาย ย่อมสะท้อนถึงความไม่เที่ยงและกระบวนการแห่งเหตุปัจจัยที่แฝงเร้นอยู่ในธรรมชาติแห่งชีวิตของมนุษย์ ตราบเท่าที่ไม่ตระหนักถึงความจริงข้อนี้ มนุษย์ย่อมเป็นทุกข์ เพราะความยึดมั่นถือมั่นและการพยายามหาหนทางตอบสนองตัณหาและอัตตาของตนเอง ยิ่งต้องสัมพันธ์กับสิ่งนอกตัว ยิ่งทวีโอกาสแห่งความผิดหวังพลั่งพลาตมากขึ้น ฉะนั้นหากไม่ยอมจมอยู่กับความทุกข์ จึงควรเรียนรู้ที่จะปล่อยวางและรู้เท่าทันความเป็นจริงของโลกและจักรวาล

แนวคิดเชิงปรัชญาเต๋า เป็นปรัชญาอีกสายหนึ่งที่ผู้เขียนนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการสร้างเนื้อหาอาศัยหลักการและแนวคิดที่ใกล้เคียงระหว่างพุทธและเต๋าเป็นจุดเชื่อมโยง กระทั่งแนวคิดเชิงปรัชญาเต๋ากลายเป็นปรัชญาหลักที่ ผสานเข้ากับหลักการทางวิทยาศาสตร์และปรัชญาอื่นๆ ในเรื่องอภิปรัชญา ผู้เขียนใช้แนวคิดเชิงปรัชญาเต๋าสริมจินตนาการเกี่ยวกับจักรวาลวิทยา นำไปสู่การสมมุติคำตอบและขัดเกลาความคิดที่มีต่อชีวิตและจักรวาล โดยคาดหวังว่า "มันอาจสามารถจุดประกายให้ผู้อ่านมองเห็นความยิ่งใหญ่ของจักรวาล และความอัศจรรย์ของการถือกำเนิดเป็นมนุษย์ใน โลกนี้ขึ้น... ซึ่งท้ายที่สุดแล้วอาจช่วยให้เกิดความรู้สึกถ่อมตนและมองเห็นว่าชีวิตนี้มีคุณค่า" (วินทร์ เลียววาริณ, 2553, หน้า 1)

นับว่าปรัชญาเต๋ามีบทบาทสำคัญต่อการสร้างสรรค์นิยายเรื่องอภิปรัชญา แบ่งเป็น 1) อภิปรัชญา 2) จริยศาสตร์ 3) แนวคิดทางสุนทรียศาสตร์ และ 4) ญาณวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดอภิปรัชญาที่แสดงทัศนะเชิงปรัชญาเต๋า แบ่งหัวข้อในการวิเคราะห์ดังนี้

เหตุผลที่ปรัชญาเต๋าเป็นปรัชญากลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทโดดเด่นในการนำเสนอแนวคิดรังสรรค์วิทยา

และจักรวาลวิทยา เพราะคำสอนของปรัชญาเต๋าอยู่ขอบเขตในที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับฟิสิกส์สมัยใหม่ได้อย่างสอดคล้อง โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องแบบแผนวิถีแห่งเอกภาพที่อาศัยลักษณะของเต๋า คือ ธรรมชาติแห่งการหมุนวนของการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไม่รู้จบซึ่งสามารถใช้อธิบายเรื่องกำเนิดจักรวาล และแนวคิดเรื่องการขับเคลื่อนระหว่างหยินและหยางซึ่งสามารถใช้อธิบายโครงสร้างของจักรวาลที่มีความเชื่อมโยงสืบเนื่องและเปลี่ยนแปลงกลับกลายเป็นธรรมชาติอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ผู้วิจัยพบทัศนะเชิงอภิปรัชญาของผู้เขียนที่แสดงแนวคิดเต๋า โดยสามารถแบ่งออกเป็นแนวคิดย่อยๆ เช่นเดียวกับพุทธปรัชญา คือ ธรรมชาติของโลกและธรรมชาติของมนุษย์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ธรรมชาติของโลก ได้แก่ แนวคิดที่ว่าด้วยความเป็นจริงเกี่ยวกับโลกและจักรวาล เช่น เรื่องธาตุแท้ กำเนิด ความเปลี่ยนแปลง โดยแบ่งเป็น 2 ประเด็นใหญ่ๆ คือ รังสรรค์วิทยา และจักรวาลวิทยา ดังนี้

1) รังสรรค์วิทยา (Constructivism) ตามแนวคิดของลัทธิเต๋า จักรวาลและสรรพสิ่งในจักรวาลถือกำเนิดจากเต๋า เมื่อเกิดขึ้นแล้ว ทุกสิ่งจะเคลื่อนไหวไปตามครรลอง เต็ม โตและมีพัฒนาการเต็มที่ จนถึงขั้นสุดท้ายแล้วจึงย้อนกลับไปสู่เต๋าตามเค็ม การเคลื่อนไหวในกระบวนการดังกล่าวเป็นไปตามอำนาจแห่งเหตุปัจจัยที่มีเต๋าเป็นกฎเกณฑ์และพื้นฐานในการสร้างสรรค์ ภายใต้แรงขับเคลื่อนระหว่างสิ่งที่อยู่ขัดตรงข้ามกัน ดังปรากฏในกัมภีร์เต๋า เต๋อ จิง บทที่ 42 ความว่า เต๋าให้กำเนิดแก่หนึ่ง / จากหนึ่งเป็นสอง / จากสองเป็นสาม / จากสามเป็นสรรพสิ่งในจักรวาล จักรวาลที่ถูกสร้างสรรค์ ประกอบด้วย หยางอยู่ด้านหน้า หยิน อยู่ด้านหลัง สิ่งหนึ่งขาวสิ่งหนึ่งดำ สิ่งหนึ่งบวกสิ่งหนึ่งลบ ทั้งสองสิ่งผสมผสานกัน จนกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียว... (เหลาจื๊อ, 2537, หน้า 124)

ปรากฏการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดการหมุนวนแบบวัฏฏะที่ไม่มีจุดเริ่มและไม่มีจุดปลาย หมุนเวียนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่รู้จบสิ้น ดังนั้น จุดเริ่มต้นของจักรวาลตามคติในปรัชญาเต๋าก็แสดงให้เห็นว่าไม่มีจุดเริ่มต้นหรือจุดสิ้นสุดที่แท้จริง มีเพียงสภาวะของการเปลี่ยนแปลงหมุนวนวนคืนสู่ต้นกำเนิดเดิม เพื่อสร้างความสมดุลสอดคล้องและความเป็นเอกภาพของสรรพสิ่งในจักรวาล แสดงให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับกำเนิดของจักรวาลตามทัศนะของลัทธิเต๋า 2 ประการ (1) ประการแรก คือ แนวคิดที่เชื่อว่าจักรวาลและสรรพสิ่งในจักรวาลตกอยู่ใต้การเปลี่ยนแปลง ซึ่งเกิดจากการขับเคลื่อนตรงกันข้าม คือ หยินและหยาง คู่ตรงกันข้ามนี้ก่อให้เกิดแรงขับเคลื่อนหมุนเวียนสลับเปลี่ยนในฐานะเหตุปัจจัยสัมพันธ์ เมื่อสิ่งหนึ่งมีพัฒนาการไปถึงจุดสูงสุดจะย้อนกลับไปที่ตรงกันข้ามเสมอ การเคลื่อนที่ในทิศทางตรงกันข้ามก่อให้เกิดการหมุนวนแบบวัฏฏะ จักรวาลจึง ไม่มีจุดเริ่มหรือจุดจบ มีเพียงการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวของการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป วนเวียนกันไปเช่นนี้ไม่รู้จบสิ้น ปรากฏการณ์ดังกล่าวคล้ายคลึงกับหลักอนิจจังและอนัตตาของพุทธปรัชญา ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการดำรงอยู่ชั่วคราวหรือความเป็นภาพลวงตาของสรรพสิ่งอันแสดงถึงธรรมชาติของสรรพสิ่งที่ล้วนไร้รูปและว่างเปล่า และ (2) ประการที่สอง คือ แนวคิดที่เชื่อว่าทุก

สิ่งในจักรวาลถือกำเนิดจาก "เต๋า" ในฐานะความว่างที่มีความกว้างเป็นอนันต์ จักรวาลซึ่งขยายตัวเต็มที่แล้วในท้ายที่สุดย่อมกลับคืนสู่เต๋า อาการของเต๋า คือ การดำเนินไปของจักรวาลซึ่งเกิดขึ้นตามเหตุปัจจัย โดยมีแรงปฏิกริยาระหว่างสิ่งที่มีชีวิตตรงข้ามเป็นตัวขับเคลื่อนการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

การนำเสนอแนวคิดทั้ง 2 ประการดังกล่าว สู่ถึงการกำเนิดจากจักรวาลตามทัศนะของเต๋าซึ่งบ่งบอกถึงกฎอันแน่นอนของธรรมชาติ 2 ประการ ได้แก่ กฎการหมุนเวียนของสิ่งตรงกันข้ามและกฎการเปลี่ยนแปลงหมุนวนแบบวัฏฏะ กฎทั้ง 2 ข้อนี้ คือ กฎแห่งเต๋า ซึ่งอันที่จริงเป็นกฎที่มีความสืบเนื่องกัน คือ การหมุนเวียนของสิ่งตรงกันข้ามก่อให้เกิดการหมุนวนแบบวัฏฏะ สู่ให้เห็นสภาพชั่วคราวของสรรพสิ่งที่หาสาระถาวรแน่นอนอันเที่ยงมิได้ การเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เป็นธรรมชาติซึ่งมนุษย์ไม่อาจฝืนบังคับได้ เป้าหมายของ ผู้เขียน ที่ต้องการนำเสนอแนวคิดดังกล่าว มิใช่เพียงคาดเดาถึงต้นกำเนิดของจักรวาลอันเป็นคำถามอจินไตย แต่เป็นการชี้ให้เห็นความจริงเกี่ยวกับความทุกข์ของมนุษย์ตามทัศนะของเต๋า ได้แก่ การแสดงให้เห็นว่าความทุกข์เกิดจากการฝืนธรรมชาติของมนุษย์ กล่าวคือ การพยายามแทรกแซงจัดการสรรพสิ่งด้วยความปรารถนา หรือลุ่มหลงในการตอบสนองความพึงพอใจส่วนตนโดยไม่ใส่ใจความจริงของชีวิต ก่อให้เกิดการแก่งแย่งแข่งขัน ดิ้นรนแสวงหาสิ่งต่างๆ อย่างฟุ้งเฟ้อ ก่อให้เกิดความขัดแย้งในการดำเนินชีวิตและทำให้มนุษย์สูญเสียธรรมชาติดั้งเดิมของตน เพื่อหลีกเลี่ยงทุกข์มนุษย์ควรเลือกกระทำในสิ่งที่สอดคล้องกับเต๋า ได้แก่ การกระทำที่ปล่อยไปตามครรลองของธรรมชาติ เช่น การปล่อยวาง ไม่ยึดมั่นถือมั่นหรือเอนเอียงสุดโต่งข้างใดข้างหนึ่ง เข้าใจธรรมชาติของความเปลี่ยนแปลง ยอมรับทุกสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตด้วยสติรู้เท่าทัน เป็นต้น เหล่านี้คือวิธีการสร้างสมดุลในการใช้ชีวิต เพื่อทำให้มนุษย์สามารถครองชีวิตได้อย่างเป็นสุข

แนวคิดเชิงปรัชญาเต๋า พยายามชี้ให้เห็นว่าสรรพสิ่งในจักรวาลตกอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทุกขณะ โดยการหมุนเวียนเป็นวัฏฏะเลื่อนไหลจากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่ง จากความแตกสลายหวนคืนสู่ต้นกำเนิด สลับไปมาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังที่ เล่าจื๊อ ผู้ให้กำเนิดลัทธิเต๋ามีทัศนะว่า "...จุดจบ คือ จุดเริ่มต้นของชีวิต คือความเปลี่ยนแปลง ความเจริญและความเสื่อมสลับสับเปลี่ยนกันเหมือนกลางวันกับกลางคืน จุดสุดยอดของความรุ่งโรจน์ คือ จุดเริ่มต้นแห่งความเสื่อม ทุกสิ่งในจักรวาลถูกครอบงำด้วยอำนาจของเต๋า" (ทองหล่อ วงษ์ธรรมา, 2549, หน้า 33) โลกทัศน์ของเต๋ามองจักรวาลในฐานะสิ่งสัมพันธ์ ด้วยเชื่อว่าหากสิ่งใดสิ่งหนึ่งก่อให้เกิดผลสูงสุด จะย้อนกลับไปให้ผลในทิศทางตรงกันข้ามเสมอ การขับเคลื่อนระหว่างชีวิตตรงข้าม คือ หยินและหยาง ส่งผลให้ความเปลี่ยนแปลงกลับกลายเป็นธรรมชาติของจักรวาล โดยหลักการนี้จักรวาลถือกำเนิดจาก "ความไม่มี" หรือไหลมาจาก "ความมี" ของอีกจักรวาลหนึ่ง จักรวาลจึงเกิดดับนับครั้งไม่ถ้วน ไม่มีจุดเริ่มต้นหรือจุดสิ้นสุดที่แน่นอน มีแต่ความเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวไปมาระหว่างเกิดและดับ ทั้งนี้ถือว่าลัทธิพหุทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์ ไม่อาจทำให้ เข้าถึงความจริงได้ เพราะระบบตรรกะทางวิทยาศาสตร์จะจำกัดด้วยภาษา ทฤษฎี และยึดมั่นถือมั่น ยิ่งพยายามจัดการระบบความคิดให้

ชัดเจนหรือสอดคล้องกันอย่างมีระบบเพียงใด มนุษย์ก็ยิ่งห่างไกลไปจากโลกแห่งความเป็นจริงมากเพียงนั้น การตระหนักรู้ความจริงในธรรมชาติตามทัศนะของเต๋าจึงต้องข้ามพ้นภาพลวงของสิ่งสัมผัส คือ ความคิดสุดโต่งของทั้งสองด้าน ด้วยการยอมรับความจริงว่าสรรพสิ่งมีความเปลี่ยนแปลงเป็นธรรมชาติ ไม่มีสิ่งใดคงเดิมหรือมั่นคงไปได้ตลอด มนุษย์ไม่มีอำนาจพอที่จะเข้าไปควบคุมสิ่งใดให้เป็นไปดังใจได้ โดยนัยนี้ การดำรงชีวิตอย่างสอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติจึงเป็นความสุขแท้จริง

การนำเสนอเช่นนี้สื่อว่าวิทยาศาสตร์หรือระบบความคิดอื่นๆ ของมนุษย์ ในท้ายที่สุดมิใช่คำตอบของมนุษยชาติ หากเป็นเพียงเครื่องมือสนองตอบความทะยานอยาก ซึ่งอาจแปรผันไปทางดีหรือชั่วได้สุดแท้แต่มนุษย์ผู้ใช้งาน โดยมากมักนำไปสู่หายนะมากกว่าความเจริญรุ่งเรืองในสังคม อุดมคติที่มนุษย์คาดหวัง ขณะที่แนวคิดเชิงปรัชญาอยู่ในรูปลักษณะของทางออกที่เป็นเสมือนแสง รำไรของความหวังซึ่งเรียกร้องให้มนุษย์หันกลับมาหา เพื่อการเผชิญหน้ากับความทุกข์ ความเปลี่ยนแปลง และกระแสความเจริญอันเชี่ยวกรากอย่างมีสติ อย่างไรก็ตามมุมมองของการวิจารณ์ หนังสือเรื่อง อัฐสุตรา พบว่ามีลักษณะอันเป็นจุดเด่น และ จุดด้อยที่น่าสังเกต โดยแบ่งวิเคราะห์เป็นประเด็นศึกษาดังนี้

4. จุดเด่น

ข้อวิจารณ์: วิเคราะห์จุดเด่น

1. หากผู้อ่านได้เคยติดตามผลงานของผู้เขียนท่านนี้มาก่อน จะทำให้ทราบว่า อัฐสุตรา ยังคงมาตรฐานของผู้เขียนได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านการให้ความสำคัญของข้อมูลเชิงวิชาการ การนำเสนอที่ล้ำสมัย สนุก ชวนติดตาม ได้ความรู้ อีกสิ่งที่เราจะได้รับนอกจากความบันเทิงคือ ความรู้ทางด้าน วิทยาศาสตร์ ฟิสิกส์ ดาราศาสตร์ และความรู้ต่างๆอีกมากมาย นำมาสอดแทรกเข้ากับเนื้อเรื่องได้อย่างลงตัว โดยแนวคิดเชิงปรัชญา ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้มีเนื้อหาครอบคลุมปรัชญาสาขาต่างๆ ทั้งอภิปรัชญา จริยศาสตร์ สุนทรียศาสตร์และญาณวิทยา สื่อถึงความพยายามในการใช้ประเด็นทางปรัชญา สร้างสรรค์ เนื้อหาของนิยายวิทยาศาสตร์ให้เป็นงานแนวสร้างสรรค์ตามแบบฉบับของผู้เขียน ทำให้ผู้อ่านสัมผัสกับแนวคิดเชิงปรัชญาซึ่งโดดเด่นขึ้นมาด้วยองค์ประกอบอย่างน้อย 2 ด้าน คือ 1) ด้านเนื้อหา อันเป็นช่องทางสำหรับสอดแทรกแนวคิดทางปรัชญา โดยใช้นิยายวิทยาศาสตร์ซึ่งมักวิพากษ์วิจารณ์มนุษย์ นำไปสู่การอภิปรายปัญหาเรื่องความทุกข์ตามทัศนะพุทธปรัชญา เรียกร้องให้ผู้อ่านหันมาดำเนินชีวิตอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติตามทัศนะปรัชญาเต๋า และ 2) ด้านกลวิธีการนำเสนอแสดงให้เห็นกระบวนการหยิบยืม รหัสปริศนา ร่องรอยของตัวบท ตลอดจนนัยที่สื่อถึงแนวคิดเชิงปรัชญาผ่านรูปแบบการนำเสนอ

2. ทัศนะของผู้เขียนต่อวิทยาศาสตร์เป็นไปในเชิงประนีประนอม โดยมองว่าต้นเหตุแห่งทุกข์ที่แท้จริงคือมนุษย์ มิใช่ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ โดยนำเสนอวิทยาศาสตร์ในฐานะในฐานะระบบคิด ที่มีคุณค่าต่อการเข้าถึงความจริงในลักษณะหนึ่ง ประเด็นจึงเน้นอยู่ที่การแสวงหาวิธีการพ้นทุกข์

ของตัวละครมากกว่าการเพ่งเล็งความเสียหายที่ติดพ่วงมากับวิทยาศาสตร์ ผู้เขียนนำวัตถุดิบทั้งพุทธปรัชญา ปรัชญาเต๋า และ วิทยาศาสตร์ ในการสร้างเนื้อหาให้การบรรจบกันอย่างลงตัวระหว่างภูมิปัญญาโบราณ และ ศาสตร์สมัยใหม่ โดยอาศัยหลักการและแนวคิดที่ใกล้เคียงระหว่างพุทธและเต๋าเป็นจุดเชื่อมโยง กระทั่งแนวคิดเชิงปรัชญาเต๋ากลายเป็นปรัชญาหลักที่ผสมผสานเข้ากับหลักการทางวิทยาศาสตร์และปรัชญาอื่นๆ ด้วย ทั้งนี้ในทัศนะของผู้วิจารณ์ แรงจูงใจของผู้เขียนที่เป็นเครื่องมือสำคัญคือ จินตนาการและความสนใจ เรื่อง กำเนิดจักรวาล ผู้สร้าง โลกคู่ขนาน ผนวกกับความกลมกลืนของแนวคิดเต๋าและพุทธศาสนาแบบเซน จึงเป็นเหตุให้ผู้เขียนถ่ายทอดออกมาในรูปของนิยายวิทยาศาสตร์ ในพื้นที่ของจักรวาลวิทยา ฟิสิกส์ ปรัชญา และ อภิปรัชญา

3. ปรัชญาและวิทยาศาสตร์ในหนังสือเรื่องนี้ ปรากฏในฐานะคู่ตรงข้าม โดยที่วิทยาศาสตร์นั้น อยู่ในรูปของสิ่งประดิษฐ์หรือวิทยาการสมัยใหม่มีแนวโน้มเชิงของการสนองค้นหาหรือสิ่งที่เกี่ยวพันกับ พฤติกรรมด้านมืดของมนุษย์ ขณะที่ปรัชญาปรากฏในรูปของระบบคิดที่เป็นทางแก้ปัญหาและให้ความหวัง หรือ พฤติกรรมของตัวละครที่มีพัฒนาการทางด้านความคิดและวุฒิภาวะจากประสบการณ์ชีวิต และห้วงเวลาที่เปลี่ยนแปลง ที่เป็นแบบอย่างการวางบทบาทเช่นนี้ ยังผลให้นิยายกลุ่มนี้มุ่งเน้นไปที่การ เตือนใจหรือสั่งสอนมนุษย์ ราวกับว่า อภิปรัชญา คือนิทานสอนใจที่กำลังชักจูงให้ผู้อ่านทำความดี เว้นจากความชั่วร้ายและหันกลับมาสำรวจโลกภายในของตนเอง ค้นพบด้านสว่างภายในจิตใจ เข้าใจและมองโลก ในแง่มุมที่ผู้เขียนนำเสนอ

ข้อวิจารณ์: วิเคราะห์จุดด้อย

1. เนื้อเรื่องบางช่วงบางตอนค่อนข้างหนักในแง่วิชาการ แนวคิดเชิงปรัชญาเต๋าที่ปรากฏใน อภิปรัชญา เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดเชิงพุทธปรัชญา สอดคล้องที่ผู้เขียน อาศัยพื้นฐานที่ใกล้เคียงระหว่าง ปรัชญาทั้งสองเป็นจุดเชื่อมโยงให้ปรัชญาเต๋า ซึ่งไม่เป็นที่คุ้นเคยของผู้อ่านซึ่งโดยส่วนใหญ่คุ้นเคยกับแนวคิด ทางพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ให้เป็นที่ยอมรับโดยง่าย ทั้งนี้เพราะการใช้ปรัชญาที่ผู้อ่านไม่คุ้นเคย สุ่มเสี่ยง ต่อการอ่านไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจ และทำให้เกิดการตีความผิดๆ ผู้เขียนพยายามทำลายข้อจำกัดนี้ด้วยการเพิ่ม รายละเอียดของแนวคิดเต๋าด้วยคำอธิบายของตัวละคร เสริมอรรถาธิบายคำศัพท์ เพิ่มภาคผนวก และ แทรกภาพประกอบเรื่องราววิธีการนี้กลับทำให้บทสนทนาของตัวละครอัดแน่นไปด้วยเนื้อหา รายละเอียด แต่ละส่วนต้องการความเข้าใจ มิใช่เพียงการติดตามเรื่อง ผู้อ่านที่เพิ่งอ่านงานแนวนี้หรือผู้ที่ไม่เข้าใจหลัก การเต๋าเพียงพอ อาจรู้สึกว่างานกลุ่มนี้อ่านยาก หนัก และเต็มไปด้วยเรื่องอ่านแล้วไม่เข้าใจ ผู้อ่านที่ไม่คุ้นเคยกับนวนิยายแนวนี้ อาจต้องอ่านไปพักไป

2. ด้วยกลวิธีการนำเสนอความลุ่มลึกแนวคิดที่เย็บยล จึงเป็นผลให้อภิปรัชญา ทวีความเข้มข้น ของแนวคิดเชิงปรัชญามากขึ้น สังเกตได้จากการเจาะประเด็นปัญหาทางปรัชญาที่เน้นให้ผู้อ่านหันมาสำรวจ โลกภายในของตนมากขึ้น นอกจากนี้ ยังใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ และศาสตร์

ทางปรัชญาอื่นๆ ที่มีแนวคิดใกล้เคียงกันมาสนับสนุนให้แนวคิดเชิงปรัชญาให้ลุ่มลึก พัฒนาการดังกล่าวสื่อถึงการค้นคว้าข้อมูลอย่างหนักของผู้เขียน ซึ่งต้องการให้แนวคิดและเนื้อหาเข้มข้นและหนักแน่นยิ่งขึ้น ทว่าวิธีการดังกล่าวอาจทำให้เนื้อหาบางช่วงเต็มไปด้วยสาระข้อมูล จนเป็นผลให้ผู้ที่ไม่สนใจในปรัชญาหรือวิทยาศาสตร์เกิดความเบื่อหน่ายและติดขัดในรับสารที่ผู้เขียนตั้งใจนำเสนอ ผลงานกลุ่มนี้จึงไม่กว้างขวาง ยังคงเป็นผู้อ่านกลุ่มเล็กๆ เท่านั้น

5. สรุป

นิยายวิทยาศาสตร์ เรื่อง อัฐสุตรา จัดเป็นงานกลุ่มหนึ่งที่ทำให้แนวคิดเชิงปรัชญาเบ่งบาน ทั้งยังสื่อว่าปรัชญาศาสนาและวิทยาศาสตร์สามารถอยู่ร่วมกันได้ วิทยาศาสตร์ทำให้ผู้อ่านมีจินตนาการ มีพลังทางปัญญา และไม่ยอมแพ้ต่อความเป็นไปไม่ได้ทั้งปวง ขณะที่ปรัชญาช่วยให้รู้สึกถ่อมตน สอนให้เข้าใจธรรมชาติ มองโลกตามความเป็นจริง เรื่องอัฐสุตรา เป็นชื่อเรื่องที่ตั้งจากแนวคิดอันเป็นศูนย์กลางของเรื่อง โดยคำว่า อัฐสุตรา เกิดจากการรวมคำระหว่าง อัฐฐะ ที่หมายถึง เลขแปด (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) และสูตรา (sūtra) ที่หมายถึง พระสูตร (Monier Williams, 1992, p. 1241) อัฐสุตรา จึงเปรียบได้กับการกระทำแปดประการตามหลักทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) หรือ อริยมรรคมีองค์ 8 เพื่อนำไปสู่ความรู้และความหลุดพ้นของมนุษย์ สัมพันธ์กับความเอนเอียงสุดโต่งของ ตัวละครเอก โดยใช้สรรพนามว่า "เขา" ในการดำเนินเรื่อง ซึ่งมีปมขัดแย้งในใจเพราะอดีตอันเลวร้าย ความยึดมั่นถือมั่นในอดีตและทฤษฎีความรู้ของตนอย่างสุดโต่ง ทำให้ "เขา" คั่นรณอยู่ในวังวนแห่งความทุกข์ซ้ำแล้วซ้ำเล่า กระทั่งได้ไปไขปริศนาของห้องแปดเหลี่ยมลึกลับในสุสานโบราณ ยังผลให้ "เขา" เริ่มตระหนักถึงเหตุผลที่ตนยังคงวนเวียนอยู่กับอดีต และค่อยๆ ปลดปล่อยจากความคิดที่ยึดมั่นถือมั่นอยู่

ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดที่ โครงสร้างของจักรวาลที่มีคุณสมบัติของความเปลี่ยนแปลงและความหลากหลาย จักรวาลของมนุษย์มีจุดเริ่มต้นจากความเปลี่ยนแปลงในอีกจักรวาลหนึ่ง จึงไม่มีจุดเริ่มต้นหรือจุดจบที่แท้จริง มีแต่การเปลี่ยนแปลงหมุนเวียนแบบวัฏฏะอันเกิดจากแรงผลักดันที่สัมพันธ์กันระหว่างสิ่งตรงกันข้าม เมื่อปรากฏการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นและดำเนินไปถึงจุดสุดยอดของพัฒนาการ ย่อมเคลื่อนกลับไป ในทิศทางตรงกันข้ามเสมอ สะท้อนถึงความไม่เที่ยงและกระบวนการแห่งเหตุปัจจัยที่แฝงเร้นอยู่ในธรรมชาติ แห่งชีวิตของมนุษย์ ตราบเท่าที่ไม่ตระหนักถึงความจริงข้อนี้ มนุษย์ย่อมเป็นทุกข์ เพราะความยึดมั่นถือมั่น และการพยายามหาหนทางตอบสนองค้นหาและอดตาของตนเอง ยิ่งต้องสัมพันธ์กับสิ่งนอกตัว ยิ่งทวีโอกาสแห่งความผิดหวังพลั้งพลาดมากขึ้น ฉะนั้นหากไม่ยอมจมจมอยู่กับความทุกข์บรรลุความสุขสงบจึงเกิดขึ้นหากมนุษย์ปล่อยวาง ไม่พยายามฝืนธรรมชาติ และดำเนินชีวิตด้วยการมองโลกตามความเป็นจริง

6. องค์ความรู้ที่ได้รับ

หนังสือเรื่องนี้ไม่เพียงนำเสนอแนวคิดที่ว่าด้วยการปล่อยวางจากความเอนเอียงสุดโต่งตามทัศนะพุทธปรัชญา แต่ยังสัมพันธ์กับ อัฐลักษณ์ หรือ สัณลักษณ์ทั้งแปดที่สื่อถึงความเปลี่ยนแปลงของจักรวาลตามแนวคิดอิจัง และ ปรัชญาเต๋า อันเกิดจากทวิลักษณ์ คือ หยิน และ หยาง ซึ่งขับเคลื่อนจนเกิดเป็นปรากฏการณ์และสรรพสิ่งต่างๆ เช่น กลางวัน-กลางคืน น้ำขึ้น-น้ำลง ฤดูร้อน-ฤดูหนาว สวรรค์-โลก บวก-ลบ ฯลฯ จึงสัมพันธ์กับแนวคิดที่ว่าด้วยความเปลี่ยนแปลงและสายทางแห่งธรรมชาติในปรัชญาเต๋า เพื่อสื่อว่า จักรวาลนั้นมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ชีวิตของมนุษย์ก็เช่นกัน มนุษย์เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามอายุขัยที่เพิ่มขึ้นและประสบการณ์ในชีวิตของตน หากไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ไม่ดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ย่อมประสบความทุกข์ซ้ำซาก "อัฐสุตรา" จึงเป็นแนวคิดที่ควบคุมเรื่องโดยสื่อถึงแนวคิดทั้งพุทธปรัชญาและปรัชญาเต๋า ซึ่งมองเช่นเดียวกันว่า การใช้ชีวิตเอนเอียงสุดโต่งด้วยการยึดมั่นถือมั่นในสิ่งใดจนเกินไป คือสาเหตุแห่งทุกข์ของมนุษย์ ดังแผนภาพที่แสดงถึงสื่อความสัมพันธ์ของความเปลี่ยนแปลงของจักรวาลอันเกิดจากทวิลักษณ์

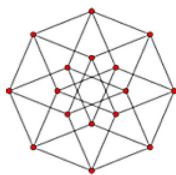
แถบโมเบียส (Möbius strip)

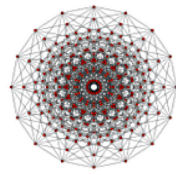
งูแห่งนิรันดร์ (Uroboros)

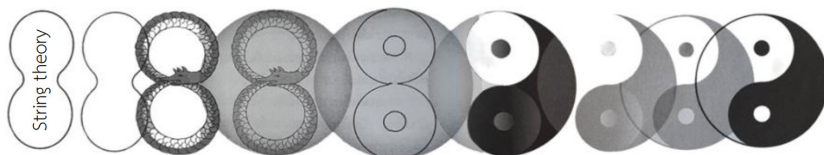
หยิน – หยาง

ลูกบาศก์ : สี่มิติ (Tesseract)

ลูกบาศก์ : แปดมิติ (Octeract)

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ คุประตกุล. (2524). *วิทยาศาสตร์ในนิยายวิทยาศาสตร์ ความรู้และแนวคิดในการเข้าถึงนิยายวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ต้นหมาก.
- ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา. (2549). *เต๋า: ทางแห่งธรรมชาติ*. กรุงเทพฯ: อินเดียนส์ไตร์.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554). ค้นหาคำว่า “อัฐ-อัฐะ”. เข้าถึงได้จาก <https://dictionary.orst.go.th/>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2552). *พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิทย์ วิศทเวทย์. (2553). *ปรัชญาทรรศน์: พุทธปรัชญา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วินทร์ เลียววาริณ. (2553). *อัฐสูตร*. กรุงเทพฯ: 113 จำกัด.
- เหลาจื่อ. (2537). *เต๋า เต็ก เก้ง*, (โชติช่วง นาดอน แปล). (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ข้าวหอม.
- Monier, W. (1992). *Sanskrit English Dictionary*. United Kingdom: Oxford University Press.